

NTFs riktlinjer vid beställning av Säker bussresa

När din organisation ska beställa en säker bussresa bör ni först fundera igenom vilka krav ni vill ställa på bussen, föraren och på företaget som ni skall anlita.

Kommentarer kring nykterhet, hastighet och bälte:

- Om hastighet

Högsta tillåtna hastighet för bussar i Sverige är 90 km/tim. I övrigt gäller vägens hastighetsgräns. Det är mycket viktigt att hastighetsgränsen aldrig överskrids. Den ska dessutom anpassas till väglag, väder, trafikmängd o.s.v. Hastighetsregulatorn, som bussen skall vara utrustad med enligt lag, förhindrar att bussen kör fortare än 100 km/tim. Fråga företaget i samband med upphandlingen "Hur säkerställer företaget att föraren håller lagstadgad hastighet och att föraren alltid anpassar hastigheten efter rådande förhållanden?"

- Om nykterhet

Ett absolut krav är att föraren är nykter. Här gäller nolltolerans! Alkolåset är ett bra verktyg för att förhindra att föraren kör onykter. I dagsläget är det dock svårt att hitta ett bussföretag som kan tillhandahålla bussar med alkolås. När resan upphandlas kan ni välja om ni absolut vill ha en sådan buss, eller i offertens fråga företaget "hur säkerställer ni att föraren är alkohol- och drogfri?" Då är det upp till företaget att beskriva sina rutiner för detta.

- Bälte

Bälten på alla platser är ett rimligt krav. Men bälten som inte används gör ingen nytta. Bussar tillverkade efter 1 januari 2004 skall enligt lag vara utrustade med bälten på alla platser. Bussar före det datumet kan ha bälten som standard eller eftermonterade bälten. Vissa bussar kan inte utrustas med bälten då konstruktionen i stolar och golv inte medger detta. Det finns ca 12.500 bussar i yrkestrafik i Sverige varav ca 2.000 är utrustade med bälte. Ca 1000 nya bussar kommer ut på marknaden varje år.

Så här tycker NTF i olika trafiksäkerhetsfrågor med direkt anknytning till transporter med buss, taxi, osv. (utdrag ur NTFs policy 2006-2007):

Hastighet:

- Hastighetsgränsen är den högsta hastighet som man endast kan hålla under ideala förhållanden. Detta måste tydligt kommuniceras i hela samhället.
- Köpare och utförare av transporter ska ta ansvar för att transporterna sker med lagliga hastigheter.
- Bilfabrikanterna ska erbjuda tekniska stödsystem som hjälper föraren att inte överskrida hastighetsgränserna och dessa system ska införas som krav vid upphandling av transporter.
- Straffskalan vid överträdelser ska skärpas i hastighetsdämpande syfte.
- Polisens toleransgräns vid hastighetsövervakning ska endast omfatta risk för tekniska mätfel.
- Körkortsingripande ska ske då hastighetsgränsen överskrids med mer än 20 km/tim.
- Hastighetsregulatorerna på tunga fordon ska kontrolleras.
- Antalet kontroller av den yrkesmässiga trafiken ska öka.

Rattnykterhet:

- Det ska vara nollgräns för alkohol i trafiken.
- Motorfordon i yrkesmässig trafik ska utrustas med alkolås.
- Antalet kontroller och därmed upptäcktsrisken ska öka.
- Kunskapen om sambanden mellan rattfylleri och missbruk ska ökas.

Bälte:

- Fler människor ska inte få färdas i personbilar, lastbilar och landsvägsbussar än det finns sittplatser med bälten.
- Ordningsboten för att inte använda bälte ska höjas.
- Branschen ska ta ytterligare ansvar för fordonens inre säkerhet.
- Trepunktsbälte, bältesförsträckare och bältespåminnare ska finnas på alla platser i bilen eller landsvägsbussen.
- Bussbranschen ska ta ansvar för att förare och passagerare använder installerade bälten.

Trötthet:

- Medvetenheten om trötthetsproblematiken måste ökas.
- Åtgärder mot trötthet ska genomföras.
- Antalet rastplatser ska ökas.
- Bullerremors vid vägkanten och vägmitt ska användas i större utsträckning.
- Upphandlare och utförare av transporter ska ta ett ökat ansvar för att minska de trötthetsrelaterade olyckorna.

Kvalitetssystem: Trafiksäkerhet i yrkestrafiken är ett beställar- och ledningsansvar.

- Beställare och transportföretag ska införa öppna kvalitetssystem som garanterar trafiksäkra transporter. Trafiksäkra transporter ska omfatta val av färdmedel, fordon, skyddsutrustning och förarnas rättigheter och skyldigheter att följa gällande lagar och regler.
- Minimikrav i ett kvalitetssystem är att förarna alltid är opåverkade av alkohol och droger, aldrig kör fortare än hastighetsgränserna och att bilbälten används. Kvalitetssystemet visar hur dessa och andra ingående krav kontrolleras.
- Beställare och transportföretag som inför seriösa kvalitetssystem för trafiksäkra transporter ska föras fram som föredömen.
- Lagstiftning och lönesystem som lockar till olagligt höga hastigheter och brott mot vilotider ska ändras.
- Yrkestrafiktillstånden ska kopplas till företagens trafiksäkerhetsarbete.

Övervakning:

- Antalet kontroller av den yrkesmässiga trafiken av hastighet, nykterhet, bältesanvändning, vikter, lastsäkring och kör- och vilotider ska öka. Färdskrivarna ska användas för att kontrollera även hastighetsöverträdelser.
- Användningen av tekniska system för hastighetsanpassning (ISA) och bältespåminnare ska införlivas i kvalitetssystemen.

Hjälpmedel för offertförfrågan

Se följande sammanställning som ett **hjälpmedel** då din förening ska upphandla en resa. När ni kontaktar bussföretag för prisuppgift (offert) ska ni presentera vilka krav som måste uppfyllas, vilka som bör uppfyllas och vilka krav som inte är relevanta vid den aktuella resan.

Bifoga inte listan rakt upp och ner till bussföretagen utan använd den som ett diskussionsunderlag i er förening inför planeringen av resan och utforma er egen kravspecifikation till bussföretagen.

Hjälpmedel för offertförfrågan ”Säker Bussresa”

NTF = NTF-rekommendation. **Förklaring:** finns i slutet på dokumentet.

Fordon

Tillgänglighet	Skall krav	Bör krav	Inget krav	Kommentar
Lågt insteg, ramp alt. Lyft	☐	☐	☐	Se förklaring
Rullstolsplats	☐	☐	☐	Se förklaring
Hörslina	☐	☐	☐	Se förklaring
Destinationsskylt fullmatris	☐	☐	☐	Se förklaring
Ledsagning	☐	☐	☐	Se förklaring

Trafiksäkerhet	Skall krav	Bör krav	Inget krav	Kommentar
Alkolås	☐	√ NTF	☐	Se förklaring
Hastighetsregulator <i>godkänd</i>	√			Se förklaring
Bilbälte tvåpunkts <i>alla platser</i>	☐	√ NTF	☐	Se förklaring
Bilbälte trepunkts <i>alla platser</i>	☐	☐	☐	
Bälteskudde antal: st	☐	☐	☐	
Sommardäck: <i>min 5 mm</i>	√			Se förklaring
Vinterdäck: <i>min 8 mm</i>	√			Se förklaring
Färdskrivare <i>godkänd</i> (EG 3821/85)	√			Se förklaring
Bromskontroller: Min: 2 ggr/år	√			Se förklaring
Mobiltelefon. Enbart korta tjänstesamtal.	☐	√ NTF	☐	Se förklaring
Säkerhetsinformation (Safety on bus)	√			Se förklaring
Utrymningsplan (fordonsspecifik)	☐	☐	☐	
Ledljus golv	☐	☐	☐	Se förklaring
ABS bromsar	√			Se förklaring
ESP stabilitetsutrustning	☐	☐	☐	Se förklaring
Brandsprinkler motorrum	☐	√ NTF	☐	Se förklaring
Övrigt:	☐	☐	☐	

Företag	Skall krav	Bör krav	Inget krav	Kommentar
Trafik tillstånd för uppdraget (nationella/internationella)	√			Kopior ska bifogas
Försäkringar	√			Kopior ska bifogas
Resegaranti ställd	☐	☐	☐	
Kvalitetspolicy	☐	☐	☐	Se förklaring
Kvalitetsprogram	☐	☐	☐	Se förklaring
Trafiksäkerhetspolicy	☐	☐	☐	Se förklaring
Trafiksäkerhetsprogram	☐	☐	☐	Se förklaring
Nödläges-/krisplan	√			
Journummer	☐	√ NTF	☐	
Passagerarlista	☐	√ NTF	☐	

Övrigt:

Trafikföretaget betalar vägskatter, vägavgifter, vägmoms o dyl avgifter för bussen under resan för vidare debitering av beställaren i efterhand.

Trafikföretaget betalar avgifter för färjor, broar, tunnar, parkering o dyl för vidare debitering av beställaren i efterhand.

Förare	Skall krav	Bör krav	Inget krav	Kommentar
Behörighet (EG 3820/85)	√			
Kör- och vilotider (EG 3820/85)	√			
Hastighet (åttlydnad regler samt anpassning väder, vind, väglag)	√			
Alkohol- och drogfri	√			
Medicinska krav (VVFS 1996:200)	√			
Mobiltelefon. Enbart korta tjänstesamtal.	☐	√ NTF	☐	Se förklaring
Körkort (behörighet och giltigt)	√			
Utbildning trafiksäker körning	☐	√ NTF	☐	
Säkerhetsinformation ombord (Safety on bus)	√			

Övrigt:

Föraren skall, där så behövs, besitta särskild kompetens i följande avseende (t.ex. språkkunskap, förmåga att biträda funktionshindrade, insikter i speciella ämnesområden): _____

Förklaring

Tillgänglighet

Ramp – anordning ombordstigning för rullstolsburna

Lyft – anordning ombordstigning för rullstolsburna

Rullstolsplats – utrymme i buss där rullstolar kan sättas fast

Hörslinga – anordning som förstärker mikrofonljud

Destinationsskylt fullmatris – datastyrd skylt i vindruta som kan visa gruppens namn

Ledsagning – personlig hjälp för funktionshindrade resenärer

Trafiksäkerhet

Alkolås – anordning som hindrar start av buss om förarens utandningsluft innehåller alkohol. Beakta att det lokalt/regionalt finns få eller inget företag som kan erbjuda bussar utrustade med alkolås (gäller 2005), antalet bussar med alkolås ökar ständigt. Ni avgör om kravet skall ställas.

Färdskrivare – anordning som registrerar hastighet, körtider, vilotider och raster. Skall besiktas vartannat år.

Hastighetsregulator – anordning som begränsar max. hastighet till 100 km/h. Skall finnas på bussar över 10 tons totalvikt, från årsmodell 1988. För bussar under 10 ton gäller nya regler från 1 januari 2005. Krav på att denna ska vara inställd på lägre maximal hastighet kan naturligtvis ställas vid upphandling av bussresa.

Bilbälte tvåpunkts – bör krav. Beakta att det lokalt/regionalt kan finnas få företag som kan erbjuda bussar utrustade med bälten på samtliga sittplatser (gäller 2005), antalet bussar med bälten ökar dock ständigt. Ni avgör om kravet skall ställas.

Sommardäck – Övrigt skall krav under perioden 1 maj – 30 september.

Vinterdäck – Övrigt skall krav under perioden 1 oktober – 30 april, eller när vinterväglag råder under annan tid. Vid resa till fjällområden rekommenderar BR att snökedjor medförs i buss.

Bromskontroller – kontroller som säkerställer bromssystemets funktion

Utrymningsplan – fordonsskiss som tydliggör bussens utrymningsvägar

Ledljus golv – ljusslinga/fluorescerande tape som markerar mittgång och/eller trappsteg

ABS bromsar – system som förebygger att fordonets bromsar låser

Handsfree mobiltelefon – BRs policy ” Personalen skall använda mobiltelefoner på ett sätt som inte påverkar resenärernas och personalens trygghet och säkerhet. Enbart tjänstesamtal får ske under färd”.

ESP stabilitetsutrustning – system som förebygger att fordonet sladdar

Säkerhetsinformation ombord – ombordpersonal skall informera om bältesanvändning, nödutrymningsvägar, brandsläckare, förbandslåda, nödhammare etc.

Safety on Bus and Coach – Informationsmateriel ombord, film (VHS/DVD), stolsfolder, rutin vid olycka.

Komfort

Garderob – skåp/klädstång för klädesplagg

Säkerhetsskåp – låsbart skåp för förarens och reseledares stöldbegärliga utrustning

Köksutrustning – varierande, kaffe-/vattenkokare, korvkokare, mikrovågsugn etc.

Konferensutrustning – datauppkoppling, visning av bildspel, stolsutrustning etc.

Policy

Företagets ledning skall ha upprättat en policy och säkerställa att den skall:

- Vara relevant i förhållande till företagets verksamhet
- Innefatta ett åtagande om ständig förbättring samt förebyggande av olyckor
- Innefatta ett åtagande om att företaget följer lagar och andra krav
- Utgöra grunden för att fastställa övergripande och detaljerade mål
- Vara dokumenterad, införd, underhållen och kommunicerad till alla anställda
- Vara tillgänglig för allmänheten

Syftet med policyn är att:

- Ange företagets synsätt
- Utgöra grunden för målsättningar och effektivt arbete
- Utgöra ett dokument som kan användas för att kommunicera företagets värderingar

Program

Företaget skall koppla ett eller flera program till policyn:

- Ett eller flera program krävs för att uppnå övergripande och detaljerade mål
- Programmen skall inkludera ansvarsfördelning för att uppnå målen för varje relevant funktion och nivå i företaget
- Programmen skall inkludera resurser och tidsplaner
- Om lämpligt kan programmen inkludera planering, utformning och konstruktion, produktion, marknadsföring och olika stadier av omhändertagande
- Program kan inkludera både nuvarande och nya aktiviteter, produkter eller tjänster

Syftet med program/erna är:

- Att alla mål uppnås genom program och projekt
- Att klarlägga vilka aktiviteter som ska genomföras inom en angiven tidsperiod
- Att klarlägga vem som ansvarar för de olika aktiviteterna
- Om det är möjligt även ange de ekonomiska ramarna för aktiviteterna

Av program ska även tydligt framgå när de avses följas upp och revideras.